

Nr 18

Utlåtande i anledning av dels väckta motioner om kostnadsfri rättshjälp vid administrativ process, dels ock väckta motioner angående fri rättegång.

Första lagutskottet har till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen dels likalydande motionerna nr 224 i första kammaren av herr *Sundin m. fl.* samt nr 277 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*, dels ock likalydande motionerna nr 315 i första kammaren av herr *Pettersson, Harald, m. fl.* samt nr 379 i andra kammaren av herrar *Antonsson* och *Mattsson*. I motionerna I: 224 och II: 277 hemställas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågorna rörande medborgarnas tillgång till dels erforderlig rättshjälp i skattemål, mål om administrativa frihetsberövanden och administrativa processförfaranden i övrigt, dels ersättning för kostnader i mål och ärenden av nämnda beskaffenhet i enlighet med vad i motionerna anförts. I motionerna I: 315 och II: 379 hemställas att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning av möjligheten att utöka den enskildes rätt till kostnadsfri process samt om framläggande av de förslag, som utredningen kan föranleda.

Inledning

Möjlighet att erhålla fri rättegång finnes enligt gällande bestämmelser hos de allmänna och särskilda domstolarna; däremot icke hos förvaltningsdomstolarna eller hos några förvaltningsmyndigheter. Fri rättegång innebär för den part som åtnjuter förmånen bl. a. att kostnad för personlig inställelse och för bevisning utgår av allmänna medel samt att rättegångsbiträde kan förordnas att bistå parten mot ersättning av allmänna medel. I brottmål kan den tilltalade erhålla offentlig försvarare. Även i detta fall utgår ersättningen av allmänna medel, och om den tilltalade icke blir fälld stannar denna kostnad på statsverket. Har den tilltalade fri rättegång, kan det ej heller om han blir fälld åläggas honom att gottgöra statsverket kostnaden för försvararen.

Vid sidan av den fria rättegången finnes vissa särskilda anordningar för meddelande av rättshjälp till mindre bemedlade med det allmännas stöd. Detta sker huvudsakligen genom rättshjälpsanstalter eller genom ad-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 1 avd. Nr 18*

vokater enligt avtal med vederbörande landsting. Fri rättshjälp i dessa former står i princip till förfogande även i förvaltningsärenden.

Inom förvaltningen förekommer även i sällsynta fall att offentligt biträde må förordnas åt enskild.

Den för rättegången i tvistemål gällande regeln att part, som tappar, skall ersätta motparten hans rättegångskostnader tillämpas i viss utsträckning hos förvaltningsdomstolar och förvaltningsmyndigheter. Det är då fråga om fall, där enskilda rättssubjekt står mot varandra på ett sätt som erinrar om civilprocessen. Det torde däremot knappast förekomma att staten förpliktas ersätta den enskildes kostnader, när enskild motpart saknas.

I november 1958 framlade 1951 års rättegångskommitté betänkande med förslag till lag om rättegångshjälp m. m. (SOU 1958: 40). Lagförslaget innehöll den principiella nyheten, att även den som har möjlighet att betala en del av rättegångskostnaderna skulle kunna få rättegångshjälp, varvid han skulle bidra till kostnaderna efter förmåga. Denna bidragsskyldighet sökte förslaget realisera genom att, jämte en återbetalningsplikt, införa skyldighet för parten att före rättegången till statsverket inbetala ett kontant bidrag, som skulle svara mot hans förmåga. Fullgörandet av sådan betalning utgjorde förutsättning för att parten skall få komma i åtnjutande av rättegångshjälpen. Med rättegångshjälpen avsågs skola följa väsentligen samma förmåner, som nu utgår till den som har fri rättegång. Enligt förslaget skulle kostnadsbidragets storlek, liksom frågan om parten må erhålla rättegångshjälp, i allmänhet prövas efter schablonregler.

Under remissbehandlingen av rättegångskommitténs betänkande godtogs i allmänhet principerna för den föreslagna lagstiftningen. Den närmare utformningen av de föreslagna reglerna mötte emellertid kritik. Detta gällde särskilt grunderna för beviljande av rättegångshjälp och bestämmande av parts bidragsskyldighet. Förslagets praktiska tillämpning ansågs därjämte vara förenad med olägenheter, såväl för parterna som för domstolarna. I svar på en *interpellation vid 1961 års riksdag* ansåg *chefen för justitiedepartementet* sig kunna konstatera, att rättegångskommitténs betänkande och remissbehandlingen därav på ett påtagligt sätt visat, att stora svårigheter möter då det gäller att finna en lämplig och rättvis avvägning och samtidigt uppnå en praktisk och smidig form för det allmännas medverkan. Departementschefen fann det vara troligt, att en lösning av frågan måste sökas efter delvis andra linjer än dem som kommittén anvisat.

I *skrivelse den 25 april 1962*, nr 136, anhöll *riksdagen* på hemställen av *första lagutskottet*, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner, att förslag till ny lagstiftning rörande rättegångshjälp måtte föreläggas riksdagen. I sitt *utlåtande*, nr 28, uttalade utskottet bl. a. — under åberopande av att under remissbehandlingen mot rättegångskommitténs förslag fram-

förts kritik, som ej endast gällt detaljutformningen — att det, såvitt utskottet kunde bedöma, mötte betänkligheter att lägga förslaget i befintligt skick till grund för statsmakternas beslut. Det ville emellertid synas som åtminstone de av kommittén antagna huvudprinciperna kunde tagas till utgångspunkt för ett fortsatt lagstiftningsarbete inom eller utom vederbörande departement.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande i *juni 1962* tillkallades sakkunniga att verkställa utredning rörande revision av lagstiftningen om rättshjälp i rättegång och därmed sammanhängande frågor. I direktiven uttalade departementschefen att vid utredningen de av rättegångskommittén antagna huvudprinciperna kunde tagas till utgångspunkt men att dock möjligheterna att söka lösa hithörande problem enligt andra linjer än dem som tidigare prövats icke borde lämnas obeaktade.

Vid *1964 års riksdag* behandlade *första lagutskottet* likalydande motionerna I: 585 och II: 712 om rättshjälp i administrativa mål. I motionerna, som remissbehandlades, upptogs dels frågan om rättshjälp åt medborgarna i skattemål och mål om administrativa frihetsberövanden samt i administrativa processförfaranden i övrigt, dels frågan om rätt för den enskilde att erhålla ersättning för utgivna kostnader i mål eller ärenden av sagda beskaffenhet. Motionerna utmynnade i förslag om en förutsättningslös utredning rörande dessa frågor. I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 25* anförde utskottet:

Med hänsyn till att den administrativa processen i huvudsak är skriftlig och att utredningsskyldighet i regel åligger administrativ myndighet torde behovet av rättshjälp och kostnadsersättning åt den enskilde generellt sett icke vara lika framträdande här som i fråga om mål och ärenden vid de allmänna och särskilda domstolarna. Enligt utskottets mening är det likväl tydligt att nuvarande ordning på förevarande område icke kan anses tillfredsställande. Särskilt beträffande vissa typer av mål, såsom i synnerhet mål om administrativa frihetsberövanden, är det påfallande hur mycket sämre den enskildes ställning kan vara i det administrativa förfarandet än i det judiciella. Utskottet anser därför, att de av motionärerna upptagna spörsmålen förtjänar uppmärksamhet från statsmakternas sida, och instämmer sålunda i det syfte som uppbar motionerna.

Vad gäller den föreslagna utredningen får utskottet anföra följande. Vidsträckt problemkomplex, som berör utformningen och organisationen av förvaltningsförfarandet, är för närvarande under utredning genom besvärssakkunniga och förvaltningsdomstolskommittén. Besvärssakkunniga avser att i ett förslag till lag om förvaltningsförfarandet upptaga vissa regler om rätt för enskild att erhålla kostnadsersättning av allmänna medel. Utredningen om administrativa frihetsberövanden intog i sitt förslag till lag om socialdomstol vissa bestämmelser av intresse i förevarande sammanhang, bl. a. om möjlighet att erhålla biträde på det allmännas bekostnad. Det av utredningen avgivna betänkandet har jämte remissvar överlämnats till förvaltningsdomstolskommittén för att beaktas vid fullgörande av kommitténs uppdrag. Enligt utskottets mening är det uppenbart, att de

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 1 avd. Nr 18*

resultat, som framgår av sålunda pågående utredningsarbete, är av stor betydelse för ett riktigt ställningstagande till frågan om och i vad mån en särskild utredning med det av motionärerna angivna ändamålet kan anses erforderlig. Härjämte torde få erinras om att frågan om en reformering av den fria rättegången behandlas av särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen utredningen om rättegångshjälp. Denna utredning har bland annat att undersöka huruvida en lösning av problemet om rättshjälp i rättegång, åtminstone delvis, kan vinnas på försäkringsbasis. De möjligheter som härvidlag kan komma att yppa sig synes även böra observeras när det gäller frågan om en reform på det administrativa området.

Med hänsyn till det nu angivna utredningsläget anser utskottet att det för närvarande måste anses synnerligen vanskligt att bedöma behovet av ytterligare utredning rörande de av motionärerna upptagna spörsmålen. Utskottet finner sig under sådana förhållanden icke kunna tillstyrka motionerna.

Motionerna

I motionerna I: 224 och II: 277 uttalas att utredningsläget beträffande rättshjälp vid administrativ process för närvarande torde vara sådant att vissa delar av området behandlas i utredningar men från olika utgångspunkter. Det förefaller därför motionärerna erforderligt att det material som på detta sätt framkommer för frågans belysning sammanställs och överarbetas i syfte att vinna en enhetlig bedömning. Efter att ha återgivit remissyttrandet över nyssnämnda motioner från föregående år — utskottet får i denna del hänvisa till förutom motionen II: 277 redogörelsen å s. 2—9 i utskottets utlåtande nr 25 år 1964 — uttalas i motionerna att det av yttrandena tydligt framgår att föreliggande eller väntat utredningsmaterial sannolikt icke kan sägas vara till fyllest vid en bedömning av dessa väsentliga frågor, som följaktligen torde erfordra ytterligare utredning.

I motionerna I: 315 och II: 379 anföres bl. a. följande.

För närvarande synes i praktiken fri rättegång beviljas, beräknat efter ensamstående, endast såvida vederbörandes årsinkomst understiger cirka 7 000 kr. Vid ökad försörjningsbördas sker mindre höjningar å denna summa. Reglerna i fråga och deras tillämpning i praxis innebär att endast en helt begränsad befolkningsgrupp kan påräkna fri rättegång medan betydande samhällsskikt uteslutes från denna möjlighet utan att fördenskull ha råd att bära de ofta dryga kostnader en process medför. I fråga slutligen om den administrativa processen, varigenom regleras områden av för den enskilde växande betydelse, såsom de allmänna försäkringarna, synes möjligheterna till kostnadsfri process vara obefintliga.

I jämförelse med den socialvård som det allmänna i stor omfattning bestrider framstår de knapphändiga anslagen till fri rättegång i dagens läge som desto mera anmärkningsvärda. Starka skäl synes tala för en översyn av ifrågavarande bestämmelser med sikte på en utvidgning av den enskildes rättigheter i förevarande avseende.

Besvärssakkunniga

Besvärssakkunniga har i maj 1964 avlämnat sitt slutbetänkande *Lag om förvaltningsförfarandet* (SOU 1964: 27). I lagförslagets 19 kap. lämnas bestämmelser om gäldande av kostnad m. m. Det föreslås i 1 § att myndighets kostnad för handläggning av förvaltningsärende skall stanna å det allmänna och att för part i förvaltningsärende uppkommande kostnad skall bestridas av parten själv i den mån icke annat stadgas. I 2 § uttalas emellertid att om enskild part i ärende, som ej väsentligen avser tvist mellan enskilda parter, haft särskild kostnad för sin medverkan vid utredningen, må han, om det med hänsyn till sakens beskaffenhet, medverkans art, myndighets åtgörande, ärendets utgång eller annat förhållande framstår som uppenbart oskäligt att kostnaden bäres av honom, av allmänna medel erhålla ersättning för kostnaden eller del därav. Även i annat fall må enligt 2 § för kostnad i besvärärende, då särskilda skäl därtill är, ersättning av allmänna medel utgå till enskild part, som vinner bifall till sin talan. Slutligen sägs i 3 § att i ärende, som väsentligen avser tvist mellan enskilda parter, part må åläggas att helt eller delvis ersätta motparts kostnad. Därvid skall i tillämpliga delar 18 kap. i rättegångsbalken lända till efterrättelse. I motiven till 2 § anför de sakkunniga på s. 694 följande av särskilt intresse i förevarande sammanhang.

I rättegång är den möjlighet till *fri rättegång*, som står mindre bemedlade till buds, av största värde för sådana personers rättsskydd. Talan vid domstol är i allmänhet förenad med så stora kostnader, att en person med begränsade tillgångar i praktiken skulle vara utestängd från att den vägen hävda sin rätt, om fri rättegång ej stode till hans förfogande. Att föra talan i förvaltningsförfarandet är däremot regelmässigt icke förenat med större kostnader än att en enskild i allmänhet har tillräckliga medel därtill. Härtill kommer att fri rättshjälp från rättshjälpsanstalt eller advokat enligt landstingsavtal om sådan hjälp kan påräknas även i förvaltningsärenden.

Genom en lag om förvaltningsförfarandet skapas visserligen vissa tekniska förutsättningar för införande av en motsvarighet till fri rättegång för förvaltningsförfarandets del. Skulle ett sådant institut införas i förvaltningsförfarandet, torde man dock icke kunna sträcka sig längre än som skett beträffande domstolsärenden i lagen om fri rättegång. Tillämpningsområdet skulle alltså bli begränsat till ärenden, i vilka förhandling utsatts eller där särskilda skäl eljest föreligga till ekonomiskt bidrag med hänsyn till ärendets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Det är tydligt, att detta tillämpningsområde på de väsentligaste punkterna skulle sammanfalla med tillämpningsområdet för de förfaranderegler om kostnadsersättning, som föreslagits i förevarande paragraf. Tillräckliga skäl föreligga därmed knappast att för förvaltningsförfarandet i allmänhet införa något mot fri rättegång svarande institut.

Det skall däremot ej förnekas, att behov av en motsvarighet till fri rättegång kommer att föreligga i förvaltningsärenden hos domstol, i vilka muntlig handläggning äger rum. Framför allt blir så naturligtvis fallet, därest förslaget om att ärende skall kunna utsättas till handläggning vid huvud-

förhandling genomföres. Även i vissa grupper av ärenden hos andra myndigheter än domstolar, t. ex. i expropriations- och jorddelningsärenden, torde visst behov göra sig gällande av en motsvarighet till fri rättegång. En särskild utredning har emellertid tillsatts för revision av lagstiftningen om rättshjälp i rättegång och därmed sammanhängande frågor. Resultatet av denna utredning torde lämpligen böra avvaktas, innan ställning toges till hur den processuella rättshjälpen hos domstol i förvaltningsärenden m. m. skall anordnas. De sakkunniga ha därför ansett sig icke böra utarbeta vare sig förslag om utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om fri rättegång till förvaltningsärenden hos domstol eller andra förslag syftande till fri rättshjälp i förvaltningsärenden.

Utredningen om rättegångshjälp

Utredningen har i februari 1965 avgivit sitt betänkande *Rättegångshjälp* (SOU 1965:13). Ur betänkandet må här återgivas följande uttalande å s. 57—59.

De ledande synpunkterna vid utarbetandet av rättegångskommitténs förslag voro, att ingen av ekonomiska skäl skulle vara utestängd från möjlighet att taga till vara sina intressen inför domstol men att envar som har egna resurser skulle bidra till rättegångskostnaderna efter förmåga. Bidraget skulle kunna utkrävas dels i form av ett kontant kostnadsbidrag att i förväg erläggas till statsverket och dels — i konsekvens med att den processuella rättshjälpen är att bedöma såsom en form av kredit — enligt regler om skyldighet att i efterhand ersätta statsverket dess kostnad i anledning av rättegångshjälpen. Enligt förslaget skulle part, innan han fick åtnjuta rättegångshjälp, erlägga *kostnadsbidrag*, om hans årsinkomst översteg 7 000 kronor eller, för den händelse han fullgjorde underhållsskyldighet mot maka, barn eller annan, nämnda belopp ökat med 500 kronor för envar sådan person, till vilkens underhåll han väsentligen bidrog. Kostnadsbidraget skulle bestämmas till belopp som motsvarade en tiondel eller, om parten fullgjorde underhållsskyldighet som ovan sagts, en femtondel av det belopp, med vilket partens årsinkomst översteg förut nämnt gränobelopp. Lägsta kostnadsbidraget skulle dock vara 50 kronor. Förslaget upptog bestämmelse om en övre inkomstgräns för möjligheten att erhålla rättegångshjälp; dock skulle undantagsvis även part med inkomst över ifrågavarande gräns kunna erhålla rättegångshjälp. Särskilda bestämmelser funnos, enligt vilka — på grund av förmögenhet eller skuldsättning eller annan särskild omständighet — avvikelse kunde ske från de schablonbelopp som enligt de ovan angivna grunderna skulle gälla beträffande parts skyldighet att erlägga kostnadsbidrag och dettas storlek.

I rättegångskommitténs betänkande framhålles att, när avgörandet beträffande möjligheten att erhålla rättegångshjälp och beträffande bidragsskyldigheten anknötes till fixa inkomstbelopp, som föreskrivas i lag, detta är förenat med olägenhet så till vida, att vid förändrat penningvärde det kan bli nödvändigt att vidtaga lagändring för att anpassa gränobeloppet för rättegångshjälp och bidragsskyldigheten till det nya penningvärdet, men kommittén åberopade, att motsvarande förhållande föreligger på andra områden inom lagstiftningen, och ansåg att olägenheten i fråga icke borde föranleda att en lösning som eljest framstod såsom lämplig avvisades.

Den nämnda olägenheten har berörts i en del yttranden över rättegångskommitténs förslag; redogörelse för vad därvid anförts lämnas i specialmotiveringen till 3 § lagen om rättegångshjälp.

Det har synts utredningen vara en vinst om de gränsbelopp, som äro avgörande för möjligheten att erhålla rättegångshjälp och för skyldigheten att erlägga kostnadsbidrag, kunna i lagen bestämmas genom en form av indexreglering sålunda, att beloppen följa skiftningarna i prisläget och alltså — utan lagändring — anpassas efter prisutvecklingen. Möjlighet till sådan indexreglering har yppats genom tillkomsten av lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring. Enligt 1 kap. 6 § nämnda lag skola inom folkpensioneringen och försäkringen för tilläggs pension de beräkningar, som angivas i lagen, göras på grundval av ett *basbelopp*. Detta fastställs av Kungl. Maj:t för varje månad och utgör fyratusen kronor multiplicerat med det tal, vilket anger förhållandet mellan det allmänna prisläget under tredje månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Ändring av nämnda tal må ej föranleda ändring av basbeloppet, med mindre talet stigit eller nedgått med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet vidtogs. Det sålunda beräknade basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor. Enligt kungl. kungörelse den 25 maj 1962 skall statistiska centralbyrån, till ledning för fastställande av basbeloppet, på grundval av konsumentprisindex verkställa beräkning av förhållandet mellan det allmänna prisläget under varje månad och prisläget i september 1957, och statistiska centralbyrån skall till Kungl. Maj:t redovisa resultatet av beräkningen.

Kungl. Maj:ts fastställelse av basbeloppet sker genom kungörelse som i vanlig ordning införes i Svensk författningssamling. Från och med november 1964 har basbeloppet, som närmast förut utgjort 4 800 kronor, höjts till 5 000 kronor.

Utredningens förslag innefattar att inkomstgränsen för rättegångshjälp bestämmas med användning av det vid tiden för ansökan om rättegångshjälp gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring; av skäl, till vilka utredningen återkommer i specialmotiveringen till lagförslaget, har inkomstgränsen för skyldigheten att utgiva kostnadsbidrag för den som icke fullgör underhållsskyldighet satts till tre gånger basbeloppet och har samma gräns för den som fullgör underhållsskyldighet satts till tre gånger basbeloppet ökat med en fjärdedel av basbeloppet för envar person, till vilkens underhåll han väsentligen bidrager.

Genom vad utredningen föreslår beträffande den ekonomiska gränsdragningen för rättegångshjälp vidgas den krets som kan komma i åtnjutande av denna förmån. En utökning av denna krets sker jämväl därigenom att utredningen föreslår att dödsbo skall kunna erhålla rättegångshjälp och att sådan förmån skall kunna beviljas statslösa som ha stadigt hemvist här i riket.

Utredningen har sökt beakta det ofta framställda kravet att för den, som varit svarande i mål mot part med fri rättegång och vunnit målet, bör i vissa fall finnas möjlighet till ersättning av allmänna medel för utdömd rättegångskostnad som ej kunnat utlagas av motparten.

Skäl av övervägande praktiskt slag ha synts påkalla avvikelse på en del punkter från rättegångskommitténs förslag. Sålunda föreslår utredningen slopande av bestämmelsen att nytt kostnadsbidrag skall erläggas vid fullföljd till högre instans. Vidare föreslås att beräknad ansökningsavgift och

expeditionsavgift icke skall inräknas bland kostnaderna för rättegångshjälp och att återbetalningsskyldigheten till statsverket skall i ett par hänseenden begränsas.

Utredningen har uttalat (s. 61) att det är avsett att den av utredningen föreslagna rättegångshjälpen i princip skall kunna beviljas i samtliga mål och ärenden, som förekommer vid allmän underrätt, ägodelningsrätt, expropriationsdomstol, vattendomstol, krigsrätt, hovrätt, högsta domstolen samt arbetsdomstolen. Däremot har utredningen framhållit att frågan om rättshjälp inför administrativa myndigheter — bland dem förvaltningsdomstolarna — torde falla utanför det för utredningen utstakade området. Frågan härom lär emellertid enligt utredningen icke kunna lösas enligt regler med det generella innehåll som föreslås för rättegångshjälp inför de nyss uppräknade domstolarna. Slutligen må nämnas att utredningen kommit till det resultatet, att genom försäkring i ena eller andra formen, frivillig eller obligatorisk, behovet av lagstiftning om rättegångshjälp icke kan avlägsnas.

Utskottet

I förevarande motioner upptages vissa frågor om parts kostnader vid domstolar och administrativa myndigheter. Sålunda förordas i likalydande motionerna I: 224 och II: 277 utredning dels rörande erforderlig rättshjälp i skattemål, mål om administrativa frihetsberövanden och administrativa processförfaranden i övrigt, dels rörande ersättning för kostnader i sådana mål och ärenden. I det andra motionsparet, I: 315 och II: 379, hemställs om utredning av möjligheten att utöka den enskildes rätt till kostnadsfri process.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har dessa spørsmål tidigare behandlats av riksdagen. Sålunda begärde 1962 års riksdag på hemställan av första lagutskottet förslag till ny lagstiftning rörande rättegångshjälp. Vidare behandlades vid föregående års riksdag motioner med samma yrkande som nu framföres i motionerna I: 224 och II: 277. I sitt utlåtande över förra årets motioner framhöll utskottet att behovet av rättshjälp och kostnadsersättning åt den enskilde generellt sett icke var lika framträdande i den administrativa processen som i fråga om mål och ärenden vid de allmänna och särskilda domstolarna men att det enligt utskottets mening likväl var tydligt att nuvarande ordning på förevarande område icke kunde anses tillfredsställande. Utskottet ansåg därför, med instämmande i det syfte som uppbar motionerna, att spörsmålen förtjänade uppmärksamhet från statsmakternas sida. Med hänsyn till rådande utredningsläge fann sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka motionerna.

Sedan riksdagen senast behandlade dessa frågor har besvärssakkunniga avlämnat slutbetänkande och utredningen om rättegångshjälp fullgjort sitt

uppdrag. Besvärssakkunniga har sökt tillgodose de reformkrav, som framförts i fråga om kostnadsfördelningen i förvaltningsförfarandet, genom förslag om regler angående viss rätt för enskild part till ersättning av allmänna medel för särskilda kostnader, som han ådragit sig vid fullgörande av sina utredningsplikter. Utredningen om rättegångshjälp har beträffande den ekonomiska gränsdragningen för rättegångshjälp föreslagit att den krets som kan komma i åtnjutande av denna förmån skall vidgas.

Utskottet vill — i likhet med vad utskottet uttalat när dessa problem tidigare aktualiserats — instämma i de önskemål som framföres i motionerna om förbättrade möjligheter för den enskilde till kostnadsersättning i förvaltningsärenden och till rättshjälp över huvud. De omnämnda utredningarna har också framlagt vissa förslag i denna riktning och frågorna får härigenom anses ha bringats närmare sin lösning. Vid sådant förhållande och i avvaktan på de åtgärder Kungl. Maj:t efter remissbehandling av betänkandena kan komma att föreslå beträffande berörda spörsmål synes enligt utskottet ytterligare utredning på ifrågavarande områden icke böra förordas.

Utskottet får därför hemställa,

... att förevarande motioner

a) I: 224 och II: 277 samt

b) I: 315 och II: 379

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 mars 1965

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Ernulf, Arvidson, fröken Mattson, herrar Hjorth, Ferdinand Nilsson, Schött och Lundin*;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Östrand, Ekström i Björkvik, fröken Bergegren, fru Lindekvist, herrar Oskarson, Sjöholm och Larsson i Öskeviksby*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.